

Liite 1: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen suunnitelma

Finanssipolitiikan valvonta

Finanssipolitiikan valvonnan perimmäisenä tavoitteena on varmistaa, että hallituksen finanssipolitiikka edistää julkisen talouden kestävyttä ja sen valmistelu tarjoaa tähän hyvät edellytykset. Valvonnalla varmennetaan finanssipolitiikan tavoitteiden asettamista sekä arvioidaan sääntöjen noudattamista ja tavoitteiden saavuttamista. Valvonnalla varmennetaan myös finanssipolitiikan pohjana käytettävien ennusteiden luotettavuutta. Yhtenä tavoitteena on edistää sääntöjen läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä. Finanssipolitiikan riippumattomasta valvontatehtävästä säädetään finanssipoliittisessa laissa (869/2012), valtioneuvoston asetuksessa julkisen talouden suunnitelmasta (120/2014) sekä Euroopan unionin vakaussopimuksessa ja sen korjausmekanismin yhteisissä periaatteissa (KOM (2012) 342), EU:n budjettikehysdirektiivissä (2011/85/EU) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) No 473/2013.

Valvontatyö kohdennetaan ensisijaisesti säädöspohjaisiin tehtäviin. Finanssipolitiikan valvonta tekee julkisia arvioita ja kannanottoja finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttamisesta, sääntöjen noudattamisesta, toimenpiteiden vaikutuksista sekä valtiovarainministeriön ennusteiden luotettavuudesta. Valvonnan päähavainnot raportoidaan kahdesti vuodessa, keväällä tai alkukesästä sekä loppuvuodesta. Loppuvuonna julkaistava raportti annetaan kertomuksena eduskunnalle käsiteltäväksi.

Säännöllisten raporttien lisäksi finanssipolitiikan valvonta valmistelee vakiintuneen käytännön mukaisesti lausunnot eduskunnalle julkisen talouden suunnitelman sekä tulevan vuoden talousarvioesityksen käsittelyn yhteyteen. Lisäksi finanssipolitiikan valvonta osallistuu finanssipoliittiseen asiantuntijakeskusteluun, esimerkiksi blogi- ja tutkimusjulkaisuihin sekä järjestämällä seminaareja.

Vuonna 2023 finanssipolitiikan valvonta julkaisee suunnitelman mukaan kaksi erillisraporttia. Toinen käsittelee valtiovarainministeriön julkisen talouden ennusteiden luotettavuutta jälkikäteen tarkasteltuna. Toinen käsittelee puolestaan automaattisten finanssipoliittisten vakauttajien merkitystä ja tehokkuutta Suomessa.

Suunnittelukaudella 2023–2026 finanssipolitiikan valvonta kehittää niin toimintansa organisoitumista kuin sen sisältöjä. Kehittämistyössä hyödynnetään Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n vuonna 2021 valmistunutta ulkoista arviota ja sen suosituksia. Työtä tehdään vuorovaikutuksessa kotimaisten asiantuntijatahojen kanssa, ja siinä hyödynnetään tarvittaessa myös ulkoisia tutkimustoimeksiantoja.

Sisällöllisen kehittämistyön teemat kytkeytyvät kiinteästi EU:n ja kotimaisen finanssipoliittisen sääntelyn ja ohjauksen kehitykseen. Ottaen huomioon esillä olevat aloitteet finanssipoliittisen sääntelykehikon muutoksiksi, julkisen velan kehityksen projektiot ja muut julkisen talouden kehitysarviot tulevat todennäköisesti olemaan finanssipolitiikan valvonnan keskeinen sisällöllinen painopistealue. Ilmastonmuutoksen torjunnan finanssipoliittiset kytkökset voivat edelleen heijastua finanssipolitiikan valvonnan työhön suunnittelukaudella 2023–2026.

Vuonna 2023 finanssipolitiikan valvonta jatkaa kehittämänsä suhdannetilän vaihtoehtoisen kuvaustavan, eli suhdannetilän lämpökartan ja siitä johdetun yhdistelmäindikaattorin, hyödyntämistä säännöllisessä raportoinnissa. Lämpökartan ja yhdistelmäindikaattorin kehittämistyötä jatketaan tarpeen mukaan. Lämpökartan indikaattoritiedot päivitetään VTV.fi-palveluun finanssipolitiikan valvonnan verkkosivuille joka kuukausi.

Finanssipolitiikan valvonta jatkaa aktiivisesti asiantuntijayhteistyötä myös kansainvälisissä, riippumattomien finanssipolitiikan valvojien (IFI:t) verkostoissa. Aktiivisia yhteistyöverkostoja ovat tällä hetkellä EU:n finanssipolitiikan valvojien EU IFI -verkosto, EU-komission vetämä EUNIFI-verkosto, OECD:n vetämä Working Party of PBO and IFIs sekä Baltian ja Pohjoismaiden yhteinen IFI-verkosto. Kansainvälistä yhteistyötä on jonkin verran myös Euroopan keskuspankkijärjestelmän sekä European Fiscal Boardin aloitteesta.

Vuonna 2023 on voimassa edelleen poikkeuslauseke, jonka myötä jäsenmaille sallitaan poikkeamat EU:n säännösten mukaisten finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamisesta. Tämän takia tarkastusvirasto sopeuttaa edelleen vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevän osan noudattamisen arviointia vallitsevaan tilanteeseen. Samalla valvonnassa vaurudutaan siihen, että poikkeuslausekkeen voimassaolo loppuu vuoteen 2023, ja että vuodesta 2024 finanssipolitiikan uudistettu EU-säännöstö saattaa olla voimassa.

Finanssipolitiikan tarkastus

Finanssipolitiikan tarkastus on osa tarkastusviraston lakisääteistä perustehtävää, ja siinä sovelletaan kansainvälisiä IS-SAI-tarkastusstandardeja. Finanssipolitiikan tarkastukset kohdistuvat tyyppillisesti vuosittain finanssipolitiikan tietoperustaan ja ohjausvälineisiin.

Finanssipolitiikan tarkastuksen ja finanssipolitiikan valvonnan kohteet ja teemat voivat olla samankaltaisia, mutta finanssipolitiikan tarkastus poikkeaa luonteeltaan valvontatoiminnasta. Tarkastusten teemat ovat lähtökohtaisesti kerta-luonteisia, kun taas finanssipolitiikan valvonnassa toteutetaan jatkuvaa seuranta- ja raportointia paljolti vakiintuneista aihealueista. Finanssipolitiikan tarkastus tukee finanssipolitiikan valvontaa siten, että tarkastushavaintojen perusteella voi nousta esiin sellaisia aiheita, joita myöhemmin seurataan osana valvontatyötä.

Tarkastusvirasto johtaa EU:n ulkoisten tarkastajien yhteyskomitean alaisen Fiscal Policy Audit -verkoston toimintaa, ja sen työhön finanssipolitiikan tarkastusta tekevät osallistuvat muutenkin aktiivisesti. Tavoitteena on julkaista vuosittain 1–2 finanssipolitiikan tarkastusta.

Vuonna 2022 käynnistyi tarkastus erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien arviointimenettelystä, sen tulokset julkaistaan vuoden 2023 loppupuolella. Finanssipolitiikan tarkastuksen uusia aiheita ovat:

- Julkisen velan ennusteen menetelmät
- Ilmasto- ja energiapolitiikan tietoperusta

Vuoden 2023 aikana toteutetaan seuraavien tarkastusten jälkiseurannat:

- Finanssipolitiikan ja työllisyyspolitiikan yhteensovittaminen 9/2020
- Valtiontalouden kehysjärjestelmän toimivuus – Järjestelmällä voidaan rajoittaa menoja, mutta rinnalle tarvitaan muitakin finanssipolitiikan sääntöjä 8/2021

Helsingissä 3.1.2023

Matti Okko
johtaja